

**Szent-Györgyi Albert
Általános Iskola és Gimnázium
környezeti- és egészségnevelési
programja**

1.1. TÖRVÉNYI HÁTTER

Az *Egyesült Nemzetek Szervezetének* 57. közgyűlése a 2005-2014 közötti évtizedet a Fenntarthatóságra nevelés évtizedének nyilvánította.

Az *Alkotmány* környezetvédelemmel kapcsolatos paragrafusai:

- 8. § A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsődrendű kötelessége.
- 16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.
- 18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.
- 70. § A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

Környezet- és természetvédelmi jogszabályok

Környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól). A törvény célként az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását fogalmazza meg.

Legfontosabb alapelvei: a megelőzés, az elővigyázatosság, a leghatékonyabb megoldás, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékozódás és a nyilvánosság. A törvény 54. § 1. cikkelye szerint „minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére”. A nevelés állami és önkormányzati feladat. Legfontosabb dokumentumaként a NAT-ot, a *Nemzeti Környezetvédelmi Programot* (illetve annak részeként a Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogramot) említi.

A **Természetvédelmi törvény** (1996. évi LIII. Törvény) kimondja, hogy a természeti értékeink védelme, a természetvédő szemlélet kialakítása elsődleges állami feladat. Kiemelt szerepet kell biztosítani a természet értékeinek megóvásában a civil szférának, az állampolgároknak, hiszen a nemzeti kincsnek minősülő természeti értékeink megőrzése az állampolgárok és önszerveződő csoportjaik aktív részvétele nélkül nem lehetséges.

Az 1997. évi XLI. **Törvény a halászatról és a horgászatról** is számos környezeti nevelési feladatot tartalmaz (tanfolyamok, vizsgák, fajismeret, természetvédelem).

A **géntechnológiai tevékenységről** szóló XXVII. **Törvény** 30. és 31. §-a foglalkozik az oktatással, a képzéssel és a tájékoztatással. Ennek értelmében „Az állami feladatok ellátása során a Kormány gondoskodik arról, hogy a géntechnológiával módosított szervezetek felhasználóival, fogyasztóival az iskolai és az iskolán kívüli oktatás, képzés, tájékoztatás keretében ismertetésre kerüljön a géntechnológia lényege és alkalmazásai, az így módosított szervezetek használatának környezeti, egészségügyi, gazdasági, társadalmi hatásai és kockázatait”.

Az **állatok védelméről és kíméletéről** szóló 1998. évi XXVIII. **Törvény** célja, hogy elősegítse az állatvilág egyedeinek védelmét, fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal való kíméletes bánásmód érdekében, valamint meghatározza az állatok védelmének alapvető

szabályait. A törvény kimondja, hogy az oktatás során állatkísérletek elvégzésére a diákokat nem lehet kötelezni.

Nemzeti Környezetvédelmi Program (a Kormány 2031/1998. határozata) helyzetértékelése szerint: „A környezetvédelemben felmerülő problémák jelentős része vezethető vissza arra a tényre, hogy Magyarországon még nem megfelelő szintű a környezeti tudatosság foka. A lakosság ismeretei a környezetről, a környezetvédelemtől, annak megóvásáról hiányosak, és többnyire nem megfelelő színvonalúak.”. A társadalmi részvétel és tudatosság erősítésében kiemelkedő szerepe van a közoktatási, felsőoktatási és kulturális intézményekben folyó tevékenységnek.

1999-ben elkészült a **Nemzeti Biodiverzitás Stratégia**, a Globális Környezeti Alap és az UNEP (ENSZ) támogatásával. Az akcióprogram elkészítését az 1992-es Rió de Janeiróban megrendezett **Környezet és Fejlődés Konferencián** aláírt – általunk 1995-ben ratifikált biodiverzitás egyezmény – tette feladatunkká. E szerint minden államnak joga és kötelezettsége megőrizni saját természeti értékeit, gazdaságát, és az abból szerzett tudást. Ez csak társadalmi összefogással valósítható meg.

A 2000. évi **Hulladékgazdálkodásról szóló XLIII. Törvény** 54. §-a kimondja, hogy a Kt. 54-55. §-ában foglaltak alapján a hulladékgazdálkodással kapcsolatos ismereteket oktatni kell, azok a Nemzeti Alaptanterv részét képezik. Ezeknek az ismereteknek az oktatásával és terjesztésével – az állami, önkormányzati intézmények és más szervezetek bevonásával, valamint közszolgálati hírközlő szervek igénybevételével – elő kell segíteni, hogy a társadalom környezeti kultúrája növekedjen.

Egészségügyi jogszabályok

A **Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram** (1996) 9.5 pontja részletesen foglalkozik a környezet-egészségügy oktatásával, nevelésével. Az oktatás, nevelés és szakképzés környezet-egészségügyi feladatait két nagy területre osztja:

- Környezet-egészségtani szakismeretekre és módszerekre azoknak a szakembereknek van szükségük, akiknek ez munkakörükkel közvetlenül összefügg. Számukra ezt a képzés során a képzési követelmények előírják.
- A környezetegészség kultúrája ugyanakkor az életvitel részeként a hétköznapi tudás és szokásrendszer egyik fontos eleme, minden embert érintő kulturális tényező. E kultúra az emberek életviteli szokásaiban, életmódjukban, értékrendjükben tükröződik. Kialakulása a családi szocializációban kezdődik, később az intézményes nevelés, oktatás és az iskolarendszeren kívüli hatások együttesen formálják.

96/2000.(XII.11.) számú Országgyűlési határozat, „**Nemzeti stratégia a kábítószer-fogyasztás visszaszorítására.**”

1998-ban, Koppenhágában a WHO Európai Regionális Bizottsága elfogadta az **Európai Egészség 21.** nyilatkozatot, amelynek célkitűzései többek között kimondják, hogy 2015-re a lakosságnak a társadalom minden rétegében egészségesebb életmódot kell kialakítani, és hogy a régió lakosságának olyan biztonságosabb fizikai környezetben kell élnie, ahol az egészségre veszélyes szennyező anyagok nem haladhatják meg a nemzetközileg elfogadott határértékeket.

Az Egészségügyi Világszervezet számos idevonatkozó dokumentuma, az „Egészség 21” Regionális Stratégia szakmai háttérrel nyújt a hazai az „**Egészség évtizedének Johan Béla Nemzeti Programja**” 2002 kidolgozásához. Előzménye a Nemzeti

Népegészségügyi Program (1066/2001 Kormányhatározat). A Program illeszkedik az EU népegészségügyi prioritásaihoz, és hazánk uniós csatlakozása további lendületet ad a sikeres végrehajtásnak

Törvény az egészségügyről (1997. évi CLIV. tv.) 38.§ (1) az előbbiekkal együtt határozzák meg az iskolai egészségnevelési célrendszert és az ehhez rendelt jogi feltételrendszert.

Közoktatási jogszabályok

A **közoktatásról** szóló 1993. évi LXXIX. többször módosított **törvény** szerint a pedagógiai programok felülvizsgálatánál, az eddiginél nagyobb hangsúlyt kell fordítani a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésével kapcsolatos feladatokra, s a nevelés elsőrendű jelentőségű. A pedagógiai programok átalakításánál a személyiség és közösség fejlesztés megtervezésében kiemelt hangsúlyt kell fektetni a NAT kiemelt közös követelményeire, köztük a környezeti nevelésre.

A 41. § 6. pontja szerint az iskola „felderíti a gyermekek és tanulók fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek, a tanuló érdekében intézkedést kezdeményez”.

Az iskolai munkát tartalmi alapjaiban szabályzó közös követelményei között találjuk a környezeti nevelést. „A környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás egyéni és közösségi szinten egyaránt legyen a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.”

A **Nemzeti Alaptanterv** kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. sz. kormányrendelet kiemelt fejlesztési feladatként definiálja a környezeti nevelést. Elengedhetetlenül szükséges a NAT részeként a környezetvédelmi, természetvédelmi oktatás továbbfejlesztése. A felsőfokú oktatásban a program időszakának végére (2003) el kell érni, hogy minden hallgató részesüljön környezetvédelmi, természetvédelmi oktatásban.

1998-ban tizenhárom környezeti neveléssel foglalkozó társadalmi szervezet összefoglalta a környezeti nevelés eddig elért eredményeit és a **Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia** c. kiadványban megfogalmazta a közeljövő fontosabb feladatait. 2003-ban megjelent a kibővített, átdolgozott kiadás.

Önkormányzati jogszabály

Az 1990. évi LXV. **Törvény a helyi önkormányzatokról** kiemeli az egészséges életmód közösségi feltételeinek elősegítését, a lakosság önszerveződő közösségei tevékenységének támogatását.

1.2. HELYZETKÉP

Az iskola

- rövid története

Iskolánkban 1873 óta folyik oktatás. A fenntartó illetve az iskola szerkezete sokszor változott. Az elmúlt évszázadnak sok kiemelkedő alakja járt iskolánkba, köztük névadónk, Szent-Györgyi Albert is, akinek élete és munkássága követendő példa mindenki számára.

-helye és épülete

Iskolánk a belváros és a IX. kerület határán épült több mint 130 éve. A sűrűn beépített környezet és az épület jellege korlátozza a lehetőségeket, de meg lehet találni a módot arra, hogy kellemesebbé, egészségesebbé váljon az élet iskolánkba, azonban adottságaink befolyásolják a környezeti- és egészségnevelési munkánk tartalmát, lehetőségeit.

működése környezeti -, egészségnevelési szempontból

A környezeti nevelés eddig is szerves része volt életünknek, azonban legtöbbször csak alkalmasszerűen foglalkoznak vele. Tantestületünk közel húsz százalékának épülnek be a környezeti nevelési elvek mindennapi munkájába. Vannak, akik minden programban részt vesznek, vállalnak feladatot, vannak, akik egy-egy akcióban tevékenykednek.

A környezeti nevelés igen fontos része az iskolai életnek, de csak kis lépésekben, fokozatosan lehet mindennapjainkba előrehaladni, mivel mindez az eddigi gondolkodásunk átalakítását, szemléletmódunk megváltoztatását feltételezi. Munkánkban még nagyobb szükség van az iskolavezetés, a tapasztaltabb és a fiatal kollegák, valamint a technikai dolgozók együttműködésére.

Iskolánkban életvezetéssel, valamint betegségek megelőzésével kapcsolatos ismeretek bővítése eddigiekben is nagy hangsúlyt kapott.

A környezeti nevelés színterei iskolánkban

Hagyományos tanórai keretben

A tanórákon hozzárendeljük az adott témához a megfelelő környezetvédelmi-, egészségmegőrzési vonatkozásokat, hangsúlyozva azokat, amelyekkel a tanulóink közelebbi kapcsolatban vannak. Szorgalmazzuk az interaktív módszereket az ismeretközléssel szemben. Ezen a területen is jelentős szerepe van az önálló ismeretszerzésnek. Fontos, hogy élményszerűen jussanak ismeretekhez, alakítsanak ki önálló véleményt, mivel csak így válik sajátjukká a környezetük tudatos megóvásának igénye.

Nem hagyományos tanórai keretben

A tanév során minden 3., 5. és 7. osztályos tanuló erdei iskolában tölt egy hetet sajátos program szerint. A tanulmányi kirándulások, a múzeum- és intézménylátogatások a tananyag feldolgozásának szerves részét alkotják.

Az évente megszervezett Szent-Györgyi héten mód nyílik az elméleti tananyag más oldalról való megközelítésére, gyakorlatban való alkalmazására valamint a tananyagon túlmutató információk megszerzésére is.

Tanulóink indulnak olyan versenyeken, ahol a környezet-, természet- és egészségvédelem a kiemelt. A felkészülés és a verseny során elmélyíthetik elméleti tudásukat.

Prevenációs tevékenység

- Ismeretek gyarapítása, készségek fejlesztése történik tanórai keretben, tanórán kívüli foglalkozásokon, kiemelten a Szent-Györgyi Hét programjain.
- Sportköri foglalkozásokon szívesen vesznek részt diákjaink.
- A szabadidő tartalmas eltöltésére a diákklubban egészségvédelmi klub működik.
- Az általános fizikai teherbíró-képesség vizsgálata 1-12. évfolyamon évente kétszer.
- Drogprevenció:
 - életvezetési ismeretek 1-4. évfolyamon
 - belépő 5. évfolyamon kiemelten drogmegelőzési program
 - drogmegelőzési program 6-12. évfolyamon

kortárssegítő képzés
DADA programban való részvétel

- Tanulók egészségügyi vizsgálata
 - belgyógyászati szűrővizsgálat: a belépő évfolyamokon évente
a többi évfolyamon évente ismétlődően
 - golyva szűrés: 1., 3., 5., 7., 9., 11. évfolyamokon
 - színlátás vizsgálata: 5. osztály
 - látásélesség, hallás vizsgálata 7. évfolyam
 - gyógytestnevelést igénylő tanulók
- fogorvosi szűrővizsgálat évente kétszer
- dentálhigiénés-program
- Logopédiai szűrés
- Tanulási- magatartási zavarral küzdő gyermekek szűrése

1.3. Erőforrások

1. Személyi:

Az iskola tanárainak feladata, hogy munkájával, környezettudatos magatartásával példaértékű legyen a tanulók számára. Elengedhetetlen, hogy a környezeti nevelés terén hasonlóan kell gondolkodniuk. A környezeti nevelésben eddig is aktívan tevékenykedő kollégáknak segítséget, tanácsokat kell adnia azoknak, akik most kapcsolódnak be ebbe a munkába.

A szülők fokozott együttműködése szükséges ahhoz, hogy a tanulóknak megerősítsék az iskola által közvetített környezettudatos magatartást és a kialakított magatartásformákat otthon is alkalmazzák.

A tanulóknak feladata, hogy vigyázzanak környezetükre és ösztönözzék társaikat is a megfelelő viselkedésre. Mindezekben fontos szerepe van az osztályközösségeknek és a diákönkormányzatnak.

Az iskola pszichopedagógusa kiemelkedő szerepet játszik az iskolai egészségnevelésben. Diagnosztikus és fejlesztő feladatokat is végezve. A környezeti nevelést is segíti felméréseivel, azok elemzésével.

Fontos, hogy az iskolában a nem pedagógus dolgozók is aktívan részesei legyenek a környezeti nevelési programunknak. Csökkenteni kell az „irodai” munkából adódó felesleges papír felhasználást, az optimális szintre kell korlátozni a fénymásolást, nyomtatást. A keletkező hulladékokat környezetbarát módon kezelve példát kell mutatnunk.

Az iskolai szelektív hulladékgyűjtés kidolgozása tervezés alatt van.

2. Anyagi

Az iskola alapvetően költségvetésből fedezi a kiadásokat. A rendelkezésre álló keretből minden évben a környezetbarát felújításokat kell ösztönözni.

Továbbiakban is folytatni kell az iskolai könyvtárban a környezeti- és egészség nevelést segítő könyv és multimédiás állomány növelését, megújítását.

Az iskolai környezeti-, egészségnevelést a fenntartó meghatározott programok kiemelt támogatásával (pl.: erdei iskola) pályázatokkal segíti.

A pályázat-megjelenésének figyelését a könyvtárosok végzik, akik tájékoztatják az érintett kollégákat és az igazgatót a lehetőségekről.

2. Alapelvek, célok

2.1. ALAPELVEK, JÖVŐKÉP, HOSSZÚ TÁVÚ CÉLOK

Általános célok, értékek a környezeti és egészségügyi nevelésben

- az egyetemes természetnek, mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt
- a Föld egészséges folyamatainak visszaállítására, harmóniára törekvés
- a bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése
- a fenntartható fejlődés
- a testi-lelki egészség megőrzése

Hosszú távú pedagógiai céljaink

Tanulóinkban ki kell alakítani:

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi alapjait
- a környezettudatos magatartást és életvitelt
- a természetes és mesterséges környezet értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét
- tapasztalaton alapulva, a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség megőrzését
- rendszerszemléletet
- holisztikus szemléletmódot
- tudományosan megalapozva a globális összefüggések megértését
- ismereteket és jártasságokat, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresését
- az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárását
- létminőség választásához szükséges értékeket, viselkedési normákat
- egészségügyi szolgáltatások igénybevételével összefüggő kompetenciákat

A céljaink eléréséhez szükséges a következő készségek kialakítása, fejlesztése a diákjainkban:

- problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség,
- problémaérzékenység
- az ökológiai gondolkodásmód
- szintetizálás, analízis
- globális gondolkodás
- kreativitás
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia
- empátia, segítőkészség
- vitakészség, kritikus véleményalkotás
- kommunikáció, média használat
- felelősség

- az állampolgári – egyéb közösségi – részvétel és felelősség
- helyzetfelismerés, ok–okozati összefüggések
- az orvostudomány eredményeiből levonható helyes magatartásra, tevékenységre történő aktivizálás
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek
- a családi életre nevelés

Az iskola hitvallása

A környezet-és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természet-környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életéről sem, mivel az ember a természet része.

Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyermekeket, és programjainkkal a szülők és a környék lakóinak környezet- és egészség tudatos magatartását is fejleszteni kívánjuk.

2.2. KONKRÉT CÉLOK ÉS FELADATOK

Új elemek:

A hosszabb távú célok megvalósításához szükséges lépések:

- a tantestület tagjainak megnyerése a környezeti-, egészségnevelési munkához
- iskolán belüli továbbképzések szervezése; a környezeti-, egészségnevelés módszereinek bemutatása
- az új környezeti-, egészségnevelési irodalmak alapján foglalkozások szervezése
- a kétszintű érettségi környezeti-, egészségnevelési vonatkozásainak összegyűjtése, beépítése
- a természeti – épített – szociális környezetünk megismerése, óvása, fejlesztése
- helyi értékek és problémák feltérképezése
- lakóhely megismerése (értékek, gondok – a megoldás módjai)
- helyi célok megfogalmazása

Hagyományok ápolása

- hagyományok védelme: - nemzet – település –iskola – család szinteken
- Szent-Györgyi Hét környezeti-, egészségnevelési programjai
- környezeti-, egészségnevelési témában iskolai kiállítások, tanulói aktivitást kívánó programok szervezése
- erdei iskolai programok szervezése, lebonyolítása
- tanulmányi kirándulások szervezése, lebonyolítása
- környezeti-, egészségnevelési témájú versenyek szervezése, azokon való részvétel
- drog-prevenációs programok folytatása
- a szülőkkel, az iskola környezetében élőkkel a kommunikáció fejlesztése
- legalapvetőbb egészségvédelmi ismeretek megismertetése
- egészségnevelési programokba való bekapcsolódás
- az egészségre káros szokások biológiai-élettani-pszichés összetevőinek megismertetése
- mindennapi testedzés: (lásd a pedagógiai program bevezető része)
 - testnevelésórák, (kerettantervben meghatározottakon felül)
 - napközis szabadidő, óráközi szünetek, uszodai programok, korcsolyázás, DSE programok,

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők:	Célok:	Tevékenység, feladat: (a még megvalósítandók, ill. a folyamatos tevékenységek kiemelése)
Nagy forgalom	Közlekedési biztonság növelése A kerékpáros és gyalogos közlekedés segítése	- közlekedésbiztonsági ismeretek kiemelt tanítása - kerékpárral közlekedők számára biztonsági felszerelések és a légzőmaszk viselés ösztönzése - tömegközlekedési eszközök biztonságos használata
Zaj	Csökkentés	- fák, cserjék ültetése - speciális ablaküvegek
Légszennyezés	Csökkentés	- zöldesítés az iskola udvarán, a tantermekben és anövények gondozása, pótlása - tantermekben légtisztítók
Szemét és kutyapiszok	Tiszta, egészséges környezet	- szeméttárolók sűrítése - szelektív hulladékgyűjtés, (papír, olaj, fémdoboz, szárazelem) - kutya WC szorgalmazása - felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről - utak sózása helyett ásványi örlemény használata
Kevés játszótér	A gyerekek mozgásigényének kielégítése	- az alsós udvar füvesítése, felszerelésének bővítésemegfelelő fajtékok elhelyezése, homok cseréje
Az iskolabelső	Tiszta, meghitt környezet	- festések, felújítások, a dekorációhoz falitáblák, élősarkok, akvárium, madarak, a mellék-helyiségekben szappan, WC papír - portalanítás (atkák-allergia) - gyakori szellőztetés (belső szennyezőanyagok: formaldehid, szén-dioxid) - lábtörlők alkalmazása
Energia-felhasználás	Takarékos fűtés	- gázkazán szabályozása - nyílászárók javítása, szigetelése - gondos szellőztetés
Világítás	Egészséges, takarékos	- neonok cseréje energiatakarékos izzókra
Vízfelhasználás	Egészséges ivóvíz, vízfogyasztás csökkentése	- víztakarékos öblítés, csapok karbantartása, a klórozott szénhidrogéneket kiszűrő víztisztítóalkalmazása
Csatorna	A csatorna karbantartása	- biológiai lebontók alkalmazása - ecetsav, mosószóda, borax, szódabikarbóna és egyéb környezetbarát takarítószerekalkalmazásának szorgalmazása
Udvar	Biztonságos aljzat	- az aszfaltozott rész felújítása - díszburkolat javítása - dézsás-, ládában levő növények pótlása, gyarapítása, gondozása
Iskolabüfé Iskolai étkeztetés	Egészséges ételek, italok	- gyümölcslevek-és teák, saláták friss és szárított gyümölcsök, joghurtok, sajtok, gabonapelyhes édességek szorgalmazása
Az iskola eszközellátottsága	A tanítás-nevelés élményközpontúságának növelése, az esztétikai érzék fejlesztése – egészséges személyiség	- minél több tanteremben írásvetítő, TV, video és számítógép elhelyezése - esztétikus dekorációk, falitáblák, szemléltető-anyagok - digitális fényképezőgép, projektor, ismeretterjesztő folyóiratok, könyvtár, médiatár

3. TANULÁSSZERVEZÉSI ÉS TARTALMI KERETEK

3.1. TANÓRAI KERETEK

Fontos a tantárgyak közötti integráció, mivel a környezeti- és az egészségnevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni.

Magyar nyelv és irodalom

A tanulók

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását
- ismerjék meg közvetlen természetes- és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat! (meséket, mondákat, népdalokat és verseket)
- ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolatok kialakulását
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük
- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a „nyelvi környezetszennyezés” elkerülésére
- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit

A tanulóknak

- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelemi témájú könyvek feldolgozásával
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével

Történelem

A tanulók

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében

Hon és népismeret

A tanulók

- ismerjék meg a természet közelben élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem kizsákmányoló paraszti életmód értékeit
- ismerjék meg a népszokások egészségvédelmi vetületét is

Idegen nyelv

A tanulók

- váljanak érzékenyebbek a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek feldolgozásának segítségével
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit
- tudják más népek ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projekt-munkában választ keresni
- állampolgári felelősségtudatuk fejlődjön

A tanulóknál

- alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben
- fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit

Matematika

A tanulók

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek reális becslésekre
- tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni

A tanulóknál

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket

Természetismeret

A tanulók

- ismerjék meg a környezetet megfigyelésekkel, vizsgálatokkal
- ismerjék meg az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében
- ismerjék meg saját testük alapvető felépítését és működését, az egészség megőrzéséhez szükséges életvitel jellemzőit
- váljanak képessé a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére
- a megismerés komplexitása, egészlegességére törekvés (középpontban az élő és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek, a táj és a környezet áll)
- természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása;
- környezet állapota iránti érzékenység fejlesztése

- ökológiai szemlélet fejlesztése
- helyes környezeti attitűdök fejlesztése
- magatartás fejlesztése
- értékrend alakítása
- környezettudat fejlesztése
- felelősségérzet fejlesztése
- környezet használatára vonatkozó helyes döntések támogatása

Fizika

A tanulók

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat
- tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó, előregondolkodó állampolgárrá
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat

Kémia

A tanulók

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait

Földrajz

A tanulók

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket
- értsék meg, hogy a társadalom-földrajzváltozások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet
- ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék, szeressék és őrizték a természeti és az épített környezet szépségeit

A tanulóknak

- a környezet értékeinek megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére
- fejlődjön közösségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség

Biológia

A tanulók

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit
- ismerjék és szeressék a természeti és az épített környezetet
- ismerjék meg az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az ok-okozati összefüggéseket
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek és biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel illetően
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére
- sajátítsák el a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikákat

A tanulóknak

- alakuljon ki ökológiai szemléletmód
- alakuljon ki a természeti és az épített környezet iránti felelősség

Egészségtan (a természetismeret ill. a biológia tantárgyakba beépítve)

A tanulók

- ismerjék meg szervezetük sajátosságait és az életkorral kapcsolatos változásait
- sajátítsák el az elsősegély-nyújtási technikákat
- ismerjék fel az empátia szerepét a másik ember megítélésében

A tanulókat

- ösztönözze a helyes viselkedésmódok és a környezet-egészségvédő szokásrendek kialakítására
- segítse az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakításában
- segítse az őket veszélyeztető környezeti, társadalmi tényezők és azok elhárítási módjainak felismerésében

Ének-zene

A tanulók

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban
- vegyék észre a zene közösségteremtő, közösségteremtő szerepét
- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapi életben egyaránt akusztikus élményt jelentenek
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni

Rajz és vizuális kultúra

A tanulók

- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát
- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit

- ismerjék és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére
- tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni, melyek a természetről szólnak
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési szempontoknak megfelelően elemezni
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését
- tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket

A tanulók

- legyenek képesek a már kialakított, megteremtett értékek között úgy élni, hogy a lehető legkevesebb károsodást okozzák
- tanuljanak meg a természet károsítása nélkül teljes életet élni
- mérjék fel annak elengedhetlen fontosságát, hogy az utódaiknak is megfelelő életteret kell hagyniuk

A tanulóknak

- alakuljon ki az a szemlélet, hogy a természet elemei emberi hasznosságuk fokától függetlenül is értéket képviselnek
- alakuljon ki személyes elkötelezettség és tolerancia a környezeti kérdésekkel kapcsolatban
- fejlődjön, szilárduljon meg a társadalmi szolidaritás és igazságosság az egészséges környezetért

Tánc és dráma

A tanulók

- tudjanak improvizálni természeti jelenségeket a tánc és dráma eszközeivel
- legyenek képesek adott szituáció megfogalmazására tartásképpben és mozdulatsorok segítségével (árvíz, erdőtűz, stb.)
- természethez való érzelmi kötődése erősödjön a drámajátékon keresztül
- sajátítsák el a néptánc elemeit, lássák benne a környezeti nevelési lehetőségeket

Technika és életvitel

A tanulók

- ismerjék meg az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai, formai és etikai értékeket
- ismerjék meg a technika okozta környezeti károsodásokat és azok megelőzésének módjait
- értsek meg a fenntartható fejlődés összefüggéseit és követelményeit
- ismerjék meg a problémák rendszerét és a lényegét átlátó környezetgazdálkodást
- ismerjék meg az egészséges táplálkozás alapelemeit
- ismerjék meg az alapvető gyógynövényeket és azok felhasználási módját
- ismerjék meg a komposztálás folyamatát és hasznát
- ismerjék meg a környezetbarát technikákat és technológiákat
- ismerjék meg a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet jellemzőit
- sajátítsák el az egészséges táplálkozás, komposztálás, szelektív hulladékgyűjtés alapvető ismérveit

A tanulóknak

- alakuljon ki az egészséges életmód iránti igény
- a civilizáció társadalmi és környezeti vonatkozásainak feltárása révén erősödjön a felelős, környezettudatos beállítottság
- alakuljon ki a kritikus fogyasztói magatartás

Informatika (számítástechnika és könyvtárhasználat)

A tanulók

- legyenek képesek az Interneten illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét, a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni
- legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására
- ismerjék meg az informatikában (pl. az Internet-használatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket
- használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre
- futtassanak környezeti elemek megváltozását figyelembevevő szimulációkat és statisztikai tesztek
- rendezzenek környezeti kérdésekről virtuális fórumot máshová járó diákokkal közösen
- szerkesszenek és nyomtassanak környezetvédelmi újságokat és poszttereket
- ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait
- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat, irodalmi hivatkozások)
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek (adatok táblázatos tárolása, kiértékelése, összefüggések vizsgálata, statisztikai módszerek alkalmazása) segítségével
- a számítástechnikai eszközök használata során valósítsák meg az anyag- és energiatakarékos alkalmazás feltételeit

Testnevelés

A tanulók

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják, egészséges testi fejlődésüket
- győződjenek meg a mozgás jótékony hatásairól a különböző szervrendszerek működését tekintve
- legyenek tisztában azzal, hogy testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat

A tanulóknak

- tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását
- alakuljon ki az igény a higiénés normák betartására
- segítse az egészséges napi-heti-évszakos életritmus kialakulását

Nem hagyományos tanórai formák

A környezetben minden mindennel összefügg, ezért fontos, hogy a környezeti nevelés *rendszer-szemléletű, holisztikus* látásmódú legyen, lehetővé téve az egésztől a részek felé való megismerést, több tudományterület összekapcsolását. Mivel környezeti nevelés élethosszig tartó folyamat, nemcsak az iskolában folyik, hanem az élet más színterein is minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy diákjainkban egységes képet alakítsunk ki az őket körülvevő világról. Ezt szolgálja:

- erdei iskola (külön melléklet)
- „látogatás-tanóra”: múzeum, állatkert, botanikus kert, természetvédelmi terület, vízművek, szennyvíztisztító stb.
- projektek (pl.: zuzmóprogram, savas eső stb.)
- „akciók” (pályázatok, felmérések)
- tanulmányi kirándulások Egy- vagy többnapos tanulmányutat szervezünk egy-egy konkrét téma részletesebb megismerésére, egy-egy terület, táj megismerése céljából.

3.2. TANÓRÁN KÍVÜLI LEHETŐSÉGEK

A tanulók környezeti ismereteinek bővítésével, rendszerezésével, az összefüggések feltárásával meg kell alapozni, hogy a középiskolában lehetővé váljon a környezetért, a jövő generációkért felelős viselkedést vállaló személyiség formálása.

Célkitűzések

A választott programok és az alkalmazott módszerek

- fejlesszék a tanuló szociális képességeit
- adjanak lehetőséget új ismeretek megszerzésére (biológiai sokféleség, fenntartható fejlődés)
- rendszerezzék, szelektálják, mélyítsék el a már meglévő ismereteket
- szintetizálják az egyes tantárgyak nyújtotta analitikus ismereteket, tanítsanak rendszerszemléletre
- alakítsanak ki kritikus gondolkodást
- fejlesszék a környezeti harmónia megteremtése érdekében fontos képességeket (pl.: problémamegoldó, konfliktuskezelési képességek, tolerancia, alternatív gondolkodás)
- ösztönözzenek az egészséges, környezetbarát életmód elsajátítására
- alakítsanak ki környezeti érzékenységet, helyes szokásokat, viselkedési normákat
- neveljenek a hagyományok tiszteletére
- mutassanak követendő mintákat
- ösztönözzenek felelősségteljes cselekvésekre (tárják fel, hogy mit tehet a tanuló egyéni életében a környezeti problémák megoldása, megelőzése érdekében); tárják fel a tanulók számára a globális kérdések alapvető gazdasági, társadalmi hátterét, tegyék világossá a tanulók számára, hogy az ember a természet része, és csak akkor van esélye a boldogulásra, ha kész együttműködni környezetével, és nem uralkodni akar felette

–

Szakkörök

Tanulói pályázatok –Egy-egy környezetvédelmi problémát, témakört adunk ki önálló kutatásra, feldolgozásra.

Diákklub

Tábor – sporttábor, sítábor, vándortábor az egészségnevelés fontos színtere.

Iskolai átfogó környezetvédelmi programok, projektek –

A környezet- és egészségvédelem jeles napjai

Március 22.	Víz Világnapja
Április 7.	Egészségügyi Világnap
Április 22.	Föld Napja
Május 8.	Nemzetközi Vöröskereszt Napja
Május 10.	Madarak és Fák Napja
Május 31.	Dohányzásmentes Világnap
Június 5.	Környezetvédelmi Világnap
Szeptember 16.	Ózon Világnapja
Szeptember 22.	Autómentes Nap
Szeptember 23.	Takarítási Világnap
Október 4.	Állatok Világnapja
Október 10.	Lelki Egészség Napja
Október 21.	Földünkért Világnap
Október 31.	Takarékossági Világnap
November 27.	Fogyasztásszüneteltetési Nap
December 1.	AIDS elleni világnap

Akciók – Egy-egy helyi környezeti probléma megoldására vagy jeles napokon szervezünk olyan akciókat, amelyek felhívják a lakóhelyünk közösségének figyelmét egy-egy helyi vagy globális környezeti problémára.

Kiállítások – Rendezünk iskolánkban nyitott, a nagyközönség által is látogatható környezetvédelmi kiállításokat.

Iskolai zöld médiumok – Az iskolai könyvtárban létesítünk külön polcot a környezeti témakörökkel foglalkozó könyveknek, videofilmeknek, CD-lemezeknek. Ezzel a megoldással a tanulók könnyebben átlátják a rendelkezésükre álló irodalmat, szívesebben kutatnak, olvasgatnak.

Zöldesítés cserjék, fák ültetésével, a tantermekbe, folyosókra növények telepítésével szépítjük környezetünket és a zajtól, portól védhetjük szervezetünket.

Különválogató (szelektív) hulladékgyűjtés – Fokozatosan bevezetve.

Vetélkedők, tanulmányi versenyek – Az érdeklődő, ambiciózus tanulókat ösztönözzük arra, hogy vegyenek részt helyi, regionális és országos versenyeken.

Városismereti (kerületismereti) program

Kézműves foglalkozás – A természet adta anyagok (termékek, levelek, tollak, csigaházak..) illetve az újrahasznosítható hulladék-anyagok felfelhasználásával különböző díszeket, kompozíciókat készítetünk.

Sportnap

Sportköri rendezvények

Napközis szabadidős foglalkozások: séta a környéken, termékek gyűjtése

Látogatások: állatkertben, múzeumban, botanikus kertben, arborétumban, tanyán, nemzeti parkban, szeméttelen, hulladékégetőnél, szennyvíztisztító telepen stb.

Előadások

Filmklub

Szent-Györgyi Hét a fenti tanulószervezési lehetőségek - évente változó témák alapján - koncentráltan jelennek meg, a tananyag feldolgozásának új módját adják

4. MÓDSZEREK

Szemponatok a módszerek kiválasztásakor

- alkalmazkodjanak az életkori sajátosságokhoz
- vonjanak be minél több tanulót
- az iskola keretein túl is legyenek hatással
- a természetbe szervezett tevékenységek száma a lehető legtöbb legyen
- alapvetően pozitív szemléletet tükrözzenek
- a lakóhelyi vagy közeli konkrét példára alapozzanak, kötődjenek a napi élethez
- nyújtsanak sok élményt a tanulónak
- az érzelmeken keresztül hassanak
- a személyes megtapasztaláson alapuljanak
- együttműködésen alapuljanak

JÁTÉKOK

- Szituációs
- Memóriafejlesztő
- Kombinációs
- Érzékelést fejlesztő
- Ráhangolást segítő
- Bizalomerősítő
- Kapcsolatteremtést segítő
- Drámapedagógia

MODELLEZÉS

- Hatásvizsgálatok
- Rendszermodellezés
- Előrejelző
- Működő modellek készítése, elemzése

RIPORT MÓDSZER

- Kérdőíves felmérés
- Direkt riportok

PROJEKT MÓDSZER

- Analízis – akció projektek

TEREPGYAKORLATI MÓDSZEREK

- Terepgyakorlatok
- Táborok
- Térképkészítés
- Egyszerű megfigyelések
- Célzott megfigyelések, mérések

AKTÍV, KREATÍV MUNKA

- Természetvédelmi és fenntartási munkák
- Rekonstrukciós munkák
- Madárvédelmi feladatok
- Szelektív hulladékgyűjtés

- Rend- és tisztasági verseny

KÖZÖSSÉGÉPÍTÉS

- Csoportszervezés a környezet-egészségügyi nevelés érdekében

MŰVÉSZI KIFEJEZÉS

- Vizuális művészet a környezeti nevelésben
- Irodalmi alkotások
- Zeneművészet
- Fotóművészet
- Táncművészet
- Népművészet
- Esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- A tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén

5. TANESZKÖZÖK

- Tankönyvek, nyomtatott és elektronikus anyagok, természetismereti könyvek, mesekönyvek, játékgyűjtemények, hírlevelek, folyóiratok, természetfilmek, dokumentumfilmek, diasorozatok, plakátok.
- Térképek, tájékozási eszközök (iránytű, tájoló), modellek, tablók.
- Fizikai, kémiai mérésekhez megfelelő eszközök, anyagok, biológiai vizsgálatokhoz szükséges eszközök, anyagok (nagyító, mikroszkóp, bonckészlet stb.).
- Játékokhoz szükséges felszerelések (labda, szembekötő stb.)
- Anyagok és eszközök a kézműves foglalkozásokhoz, gyakorlati természetvédelemhez (papír, ragasztó, írószerszámok, faanyag stb.)
- Eszközök és anyagok az életvitel és gyakorlati ismeretek környezeti nevelési célkitűzéseire (pl. megfelelő szerszámok)

Ismerethordozók tanulók számára:

Viszonylag nagy számban van: Varga Zoltán: Állatismeret, Seregélyes-Simon:
Növényismeret

Az iskolai könyvtárban a csoportmunkához használhatóan (néhány példányban):
határozók, ökológiai (terep- és laboratóriumi) vizsgálatok elvégzéséhez kiadványok,
térképek (pl. turistatérképek), ismeretterjesztő kiadványok (pl. nemzeti parkokról,
tájakról, helyi értékekről)

Tanárok számára:

Szakmai-módszertani kiadványok, különös tekintettel a környezeti nevelésben nem
hagyományos tantárgyakat tanítók segítésére

Eszközök:

Multimédiás segédanyagok, videofilmek, Internet-hozzáférés – ezek használatához szükséges
hardverek (projektor, tv, videó).

Vízvizsgálati és egyéb terepi mérőkészletek (pl. környezetanalitikai koffer)

Mikroszkópok, digitális fényképezőgép, videokamera.

Transzparens- és diasorozatok, faliképek, plakátok

Környezetvédelmi vizsgálódásokhoz:

Víz-és talajvizsgáló készlet, savas eső felfogó tartály, mérőhenger, Petri-csészék, kémcsövek, szűrők, határozók, mikroszkópok, tárgylemezek, fedőlemezek, indikátorok (alumínium, ammónia, kémhatás, nitrát, olaj, ólom, vízkeménység), glicerin, cellux.

Elsősegélykészlet alapvető anyag:

10 öntapadó sebtapasz, 3 közepes méretű steril kötszer, 1 nagyméretű steril kötszer, 1 extra-nagy steril kötszer, 1 steril szempárna, 2 háromszögletű kötöző-kendő, 2 krepp kötöző-tekercs, 6 biztosítótű, eldobható műanyag kesztyű, olló, csipesz.

Applikációs képek:

Veszélyes, mérgező, gyúlékony anyagok, radioaktív anyagok, oxidálószer.

6. KOMMUNIKÁCIÓ

Az **iskolán belüli** kommunikáció szerves része a szemléletformálásnak, ezért rendszeresen kihasználjuk a lehetőségeit, hogy megértsük a részt vevőkkel, hogy az iskolai élet környezetbaráttá alakítása közügy, minden ott élő közös ügye.

Formái:

- kiselőadások tartása megfelelő szemléltető eszközökkel
- viták, beszélgetések
- házi dolgozat készítése
- poszterek készítése és bemutatása
- iskolarádió felhasználása
- faliújságon történő közlés
- szórólapok készítése

Az iskola munkaközösségeinek munkáját szakmai-módszertani téren segítik a környezeti neveléssel kiemelten foglalkozó tanárok.. Az iskolavezetés vállalja, hogy a szakanyagokat eljuttatja a felhasználóhoz.

Az **iskolán kívüli** kommunikáció

Formái:

- környezetvédelmi cikkek feldolgozása napilapokból
- környezeti problémákról megjelent tudományos cikkek feldolgozása
- környezetvédelemről szóló rádiós- és televíziós hírek feldolgozása, értékelése
- a környezet állapotfelmérésének értékelése
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés a kerületi önkormányzattal

7. MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS / MINŐSÉGELLENŐRZÉS

A környezeti nevelési program életbelépésekor az iskola valamennyi dolgozójával kérdőíves attitűdvizsgálatot végzünk, majd a tapasztalatokból a feladatokat megfogalmazzuk. A munkaköri leírásokat át kell dolgozni az új szempontok figyelembe vételével.

A pedagógusok környezeti nevelői munkájának értékelésére kritériumrendszert dolgozunk ki, s ennek alapján évente értékeljük az egyéneket, a munkaközösségek munkáját, elért eredményeit, meghatározzuk feladataikat, a továbblépés lehetőségeit.

Főbb elemzési szempontok

- mennyire tárja fel tantárgyának környezeti tartalmait napi tanítási gyakorlata során
- tanítási gyakorlata során alkalmazza-e a modern környezeti nevelési módszereket (interaktív, partnerközpontú, élményalapú tevékenységek)
- részt vállal-e az iskola tanórán kívüli programjainak megvalósításából
- személyes példamutatással segíti-e a program megvalósulását, törekszik-e együttműködésre a tanulói közösségekkel, az iskola dolgozóival, a szülőkkel, külső kapcsolatokkal

A tanulók környezeti tudatosságának alakulását tevékenységeik változásán, ismereteik bővülésén mérhetjük.

Eredményvizsgálatunk

- egyes tanulók esetében
 - az iskolai cél- és értékrendszer megvalósulására
 - a szociális képességek alakulására
 - a beállítódások és értékorientáció fejlődésére
 - a csoporthelyzet megismerésére
 - a konfliktuskezelés módjára irányul.
- osztályközösségek esetében
 - a csoportviszonyok alakulásának
 - a közvéleménynek, a morális gondolkodásnak
 - az informális kapcsolatrendszernek
 - a tevékenységrendszernek a megismerésére irányul.

Eredményvizsgálati módszereink a következők:

- folyamatkövető megfigyelés
- célzott megfigyelés
- helyzetfelmérés (szociometriai vizsgálat)
- tevékenységelemzés
- egyéni és csoportos megbeszélés, interjú.

8. TOVÁBBKÉPZÉSEK

Az iskola keretét biztosítja az önképzéshez, anyagi bázisával segíti a szakkönyvbeszerzést, a folyóiratok elérhetőségét. A számítógéppark karbantartásával minden tanár és minél több diák számára általánossá teszi az Internet-hozzáférést.

Az iskola vezetősége szorgalmazza, hogy minden munkaközösségből legyen olyan tanár, aki környezeti neveléshez kapcsolódva akkreditált továbbképzésen vesz részt.

Belső: nevelési értekezletek, tanfolyamok

Külső: kerületi, fővárosi, országos konferenciákon (TKTE, KOKOSZ, MKE, MBT) rendezvényeken, akkreditált továbbképzéseken való részvétel

A fizikai és adminisztratív dolgozók számára iskolai szintű tájékoztatás szervezése az iskolai környezeti nevelési program megismertetésére, beszélgetés feladataikról és lehetőségeikről a szemléletmód formálásában.

9. MELLÉKLET

Erdei iskola

Erdei iskola programunk hosszútávú fejlesztő munkánk egyik eleme. Az erdei iskolai programokat az iskola pedagógiai alapelveinek megfelelően szervezzük s a helyi tantervünk megvalósítását szolgálják:

- **Szorgalmi időben a 3., 5. és 7.évfolyamos** osztályok számára szervezzük meg öt napos időtartamban;
- Helyszíne az osztályfőnök/szaktanár által választott **természetközeli környezet**, ahol a megismerés és az ismeretalkalmazás tárgya az **adott környék természeti, épített és szociokulturális környezete**;
- A program megvalósítása során a **tanulók aktív, személyes élményű megismerő tevékenységére** építünk, a pedagógusok megismerő helyzeteket alakítanak ki, s ösztönzik a kollektív és egyéni érdeklődésnek megfelelő tanulást;
- Az ismeretszerzés folyamatát a **kooperatív – interaktív tanulási technikákra** pármunka, és a **projektmódszer alkalmazására** építjük;
- Az együttes tevékenységekre alapozva személyiség- és közösségfejlesztés folyik (5.évfolyamon kiemelten a közösség kialakítása céljából)
- Az alkalmazandó tanulási képességeket előzetesen kialakítjuk (önálló ismeretszerzés, együttműködő tanulási formák, ismeretek rögzítésének, rendszerezésének technikái stb.) valamint a konkrét programra előzetesen felkészülést folytatunk. Az erdei iskolai projekt eredményét az iskola tanulóközössége számára a tanév során bemutatja (pl.: fotoalbum, kiállítás, tablók, filmkészítés, modellkészítés, számítógépes prezentáció, CD-ROM készítés, Szent-Györgyi heti előadások, iskola napi műsor stb. keretében) –

Az alsó tagozatos erdei iskolai programok hangsúlyos eleme a honismereti, néprajzi ismeretanyag (népi kultúra: néphagyományok, népi mesterségek, kézműves technikák) míg a gimnáziumi osztályokban fokozatosan tevődik át a súlypont a természeti környezet tudományos igényű megismerésére, a környezettudatos gondolkodás kialakítására.

Tantárgyi ismeretek megjelenése az erdei iskolában

3.évfolyam

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

- népköltészeti alkotások (mese , monda), népdal
- népszokások, dramatikus játékok

TERMÉSZETISMERET

- Népviselet, népi építkezés
- Időjárás megfigyelés

Élő természet, növényvilág

- fa és cserje, fűzfa - növénymegfigyelés, termésgyűjtemény, növénygyűjtés, levél, virág részei
- kerti munkák
- az évszakok jellemzői
- vizek élővilága
- a szántóföld növényei
- az erdő, gombák

Élő természet, állatvilág

- Állatok tulajdonságai, állatok mozgásának megfigyelése (csiga, kagyló, béka, hal, avarban élő állatok)
- A baromfiudvar lakóinak megfigyelése
- Az istálló és az ól lakói
- Vadon élő állatok megfigyelése
- Rovarok megfigyelése

Tájékozódási alapismeretek

- Tájékozódás térkép segítségével, a térkép színei
- Iránytű használata, világtájak
- Felszín jellemző formái, vizei
- Nagytáj, nemzeti park, természetvédelmi terület

Közlekedés

- Közlekedési szabályok

TECHNIKA

- Ételkészítés
- Népi játék készítése
- Népi hímzés
- Makett, alaprajz

ÉNEK-ZENE

- Népdaltanulás, népi hangszerek

TÁNC

- Néptánc

Alsó tagozaton az erdei iskola eseményeit naplóban rögzítik a tanulók: események, programok tartalmi rögzítése illusztrációval, a gyűjtőmunka beragasztásával valamint az ezzel kapcsolatos érzelmeiket is megfogalmazzák és leírják. A fokozatosság elve alapján 1-2.osztályban tollbamondással készítik elő, míg 3-4.osztályban erre már önálló fogalmazással képesek.

Értékelése környezetismeret, fogalmazás, rajz és külalak tantárgyi jegyével történik.

5.évfolyam

TERMÉSZETISMERET

- tájlemek ismerete, a térkép és a tájlemek viszonya (jelek, jelölések, tájékozódás), domborzat és magasság meghatározása
- a tájoló működése és használata, irány – távolság meghatározása, mérés és helymeghatározás a térképen
- az időjárás és az éghajlat elemeinek megjelenése
- magyarországi tájegységek ismerete
- az adott tájegységre jellemző erdőalkotó fák, közismert lágyszárúak, közismert állatok ismerete, felismerése, szerepe

MATEMATIKA

- Mérések a térképen, hosszúság, idő, kerület-, területszámítási feladatok

IRODALOM

- Az adott tájegység meséi, mondái, balladái, irodalmi vonatkozásai (dramatizálás)

ÉNEK-ZENE, NÉPTÁNC

- Az adott tájegység népköltészeti alkotásai, néptánca

TÁRSADALOMISMERET

- Faluszerkezet
- A falusi porta, a lakóház (szerkezete, berendezési tárgyai), a gazdasági épületek és építési módjai
- Falusi munkák és eszközei: földművelés és állattartás, jellegzetes foglalkozások
- Népvisélet, népszokások

TECHNIKA

- Az ember környezet alakító tevékenysége, védekezése a környezeti hatások ellen
 - A falusiak által felhasznált anyagok
 - A magyar konyha története – népi ételek
-

7.évfolyam

BIOLÓGIA

- Az adott tájegység élővilága: növények, állatok és ezek életközösségei (nemzeti park)
- Az ember mint környezeti tényező – helye, szerepe, nyoma és lehetőségei a természetben
- Környezetszennyezés és természetvédelem a XXI. században

KÉMIA

- A levegő összetétele, szennyeződései
- A természetes/mesterséges vizek és szennyeződései

FIZIKA

- Út, idő mérések – grafikus ábrázolással
- Hőmérséklet mérés

FÖLDRAJZ

- A tájelemek felismerése, keletkezésük
- Tájékozódás a térképen
- Az adott tájegység, régió ismerete (természetföldrajzi jellemzői, idegenforgalma, környezeti értékei), helye az országban,

TÖRTÉNELEM

- az adott terület régészeti emlékei
- az egyes történelmi korok emlékei az adott tájon, szerepe a magyar történelemben

MATEMATIKA

- adatok gyűjtése, ábrázolása diagramon, táblázatok, grafikonok készítése

IRODALOM

- az adott tájegység irodalmi vonatkozásai

TECHNIKA

- a közlekedés története: a helyi közlekedés megfigyelése